

Gönderilme Tarihi: 30 Mayıs 2022; Revize Edilmiş Hali: 27 Haziran 2022; Kabul Tarihi: 2 Temmuz 2022

SİYASİ PARTİLERİN SEÇİM BEYANNAMELERİNDE KADIN İSTİHDAMI: 24 HAZİRAN 2018 MİLLETVEKİLİ GENEL SEÇİMLERİ ÖRNEĞİ *

Muhammed Enes KAN¹

Selda KAN²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı siyasi partilerin kadın istihdamına yönelik görüşlerinin 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri öncesinde yayınladıkları seçim beyannameleri üzerinden karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Siyasi partilerin seçmenlere ulaşmada ve vaatlerini onlara aktarmada kullandıkları önemli araçlardan biri olan seçim beyannameleri, siyasi partilerin belli konulara ve problemlere yönelik bakış açılarını ve çözüm önerilerini de yansıtan yazılı belgelerdir. Bu nitelikleri dolayısıyla çalışmanın verileri siyasi partilerin seçim beyannamelerinden elde edilmiş, çalışma 24 Haziran 2018 seçimleri sonucu TBMM’de temsil edilmeye hak kazanan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), İyi Parti (İP) ve Halkların Demokratik Partisi (HDP)’nin seçim beyannameleri ile sınırlandırılmıştır. Söz konusu siyasi partilerin seçim beyannameleri içerik analizine tabi tutularak, kadın istihdamı konusundaki politikaları ve vaatleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çalışma sonucunda bütün partilerin kadın istihdamı konusuna seçim beyannamelerinde yer vererek konuyu önemseydiği, seçim beyannamesinde konunun ele alınma yoğunluğu bakımından AKP, CHP ve İP’in başı çektiği, bu partileri HDP’nin takip ettiği, MHP’nin ise kadın konusunu daha çok kadın-aile, kadına yönelik şiddet, kadın istismarı konuları çevresinde değerlendirdiği ve kadın istihdamını diğer partilere kıyasla daha az bir yoğunlukla işlediği, kadın istihdamının artırılması, erkeklerle fırsat eşitliği sağlanması ve kadın girişimcilerin teşvik edilmesi gerekliliği fikrinin bütün siyasi partiler tarafından ifade edildiği, kırsal alanda kadın istihdamı konusunu AKP ve İP’in diğer partilere göre daha fazla önemseyerek seçim beyannamelerinde daha fazla yer verdiği, kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesi konusuna en fazla vurgu yapan partinin CHP olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seçim Beyannameleri, Siyasi Partiler, Kadın İstihdamı.

FEMALE EMPLOYMENT IN THE ELECTION MANIFESTOS OF POLITICAL PARTIES: EXAMPLE OF JUNE 24, 2018 PARLIAMENTARY ELECTIONS

ABSTRACT

The aim of this study is to comparatively examine the views of political parties on women's employment through the election manifestos they published before the 27th Term Parliamentary Elections on 24 June 2018. Election manifestos, which are one of the important tools used by political parties in reaching the voters and conveying their promises to them, are written documents that reflect the perspectives and solution proposals of political parties towards certain issues and problems. Due to these characteristics, the data of the study was obtained from the election manifestos of the political parties, and the study was limited to the election manifestos of AKP, CHP, MHP, IP, HDP, which were entitled to be represented in the Parliament as a result of the 24 June 2018 elections.. The election manifestos of the mentioned political parties were subjected to content analysis, and their policies and promises on women's employment were examined comparatively. As a result of the study, it has

* Bu çalışma II. Uluslararası Uygulamalı İşletme, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Sempozyumu ve Çalıştay’ında özet bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Öğretim Görevlisi, Bayburt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü, meneskan@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9786-9858

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, İktisat Anabilim Dalı, seldaduzgunn@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6857-0216

been determined that all parties give importance to the issue of women's employment by including it in their election manifestos, AKP, CHP and IP lead the way in terms of the intensity of the issue in the election manifesto, and HDP follows these parties. On the other hand, it is seen that MHP evaluates the women's issue mostly around women and family, violence against women, and women's abuse, and it deals with women's employment with less intensity compared to other parties. It has been determined that the idea of increasing women's employment, providing equal opportunities with men and encouraging women entrepreneurs are expressed by all political parties, and AKP and IP give more importance to the issue of women's employment in rural areas than other parties, and give more space in their election manifestos. It has been determined that the party that emphasizes the improvement of women's working conditions the most is CHP.

Keywords: Election Manifestos, Political Parties, Women's Employment

GİRİŞ

Demokrasi tarihsel süreçte insanlığın ulaştığı en ileri yönetim modelidir. Toplumu oluşturan bireylerin en geniş ölçüde temsil edilmesini sağlayan ve söz konusu bireylerin yönetimde söz sahibi olması açısından da oldukça önemli bir modeldir (Kocatepe, 2017: 2). Demokrasi ile idare edilen ülkelerde siyasi partiler olmazsa olmazlardır. “Halkın desteğini sağlamak suretiyle devlet yönetimini ele geçirmeye veya sürdürmeye çalışan, sürekli ve istikrarlı bir örgüte sahip siyasi topluluklar” (Özbudun, 1974:4), olarak tanımlanan siyasi partiler, buldukları ülkede iktidarı ele geçirebilmek için, yapılan seçimlerde halkın desteğini kazanmaya çalışır. Demokratik süreçlerle bu desteği almanın yegane yolu ise istikrarlı bir şekilde yapılan seçimlerdir. Seçimler demokrasilerin vazgeçilmez bir unsuru ve temel yapı taşlarındandır (Heywood, 2016: 309). Siyasi partiler devleti yönetme yetkisine sahip olabilmek için seçmenlere ülke sorunlarına ilişkin plan ve projelerini sunarak onların oylarına talip olmaktadır. Bu amacı gerçekleştirebilmek için de söz konusu plan ve projelerini seçmenlere duyurmayı hedeflemektedirler. (Alp ve Turan, 2018: 1070). Bu noktada siyasi partilerin sıklıkla kullandığı araçlardan biri de seçim beyannameleridir. Seçim beyannameleri, siyasi partilerin kültürel, ekonomik, siyasi, sosyal vb. plan ve projelerini seçmene duyurarak onların desteğini almaya çalıştığı önemli araçlardır (Ertürk ve Şeşen, 2017: 64). Seçim beyannameleri aracılığı ile siyasi partiler vatandaşlara toplumsal problemlere yönelik çözüm önerilerini sunmakta, onların desteklerini kazanmaya çalışmaktadır.

Toplumdaki cinsiyet eşitsizliği sorunu geçmişten bugüne önemli toplumsal problemlerden biri olarak görülmüştür. Özellikle kadınlara biçilen roller ve bu rollerin kadınlar üstünde yarattığı baskı söz konusu eşitsizliğin temel nedenini oluşturmaktadır. Kökenleri Fransız Devrimi'ne kadar uzanan kadın hareketlerinin etkisiyle, kadınların ekonomik ve sosyal hayattaki görünürlüklerinde geçmişe nazaran ciddi bir ilerleme meydana gelmiştir (Ekici ve Acar, 2021: 288). Özellikle teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmenin artması sanayi toplumunda önemli değişimlere yol açmıştır. Bilgi teknolojileri etkin bir şekilde kullanılmaya başlamış, nitelikli iş gücüne olan ihtiyaç daha da artmıştır. Bu değişim sürecinde piyasadaki nitelikli iş gücü talebindeki artıştan kadınlar da payını almıştır (Tutar, 2000: 10). Bu durum kadınların iş hayatındaki konumunun güçlendirilmesini ve korunma ihtiyaçlarını ortaya çıkarmıştır. İktidarı ele geçirmek için toplumun birçok kesiminin desteğine ihtiyaç duyan siyasi partiler de bu duruma kayıtsız kalmamış, kadınların istihdam edilmesi ve istihdamı sonrası yaşadıkları problemlere

yönelik plan, proje ve politikalar sunma yarışına girmişlerdir. Bu yarış siyasi partilerin birçok farklı mecrada konuyu dile getirmesine ve seçmenlerin desteğini kazanma mücadelesine girmesine neden olmuştur. Bu durum kendisini ülkemizde de göstermektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2022 yılında açıklanan verilere göre bugün ülkemizin %49,9'u kadınlardan, %50,1'i erkeklerden oluşmaktadır (WEB1). Kadın nüfusu, nüfus toplamının hemen hemen yarısını oluşturduğu bir ortamda, siyasi partilerin kadınlara özgü problemleri ayrıca önemsemesi ve çözüme gayretine girerek onların desteğini kazanmak istemesi oldukça doğal bir durumdur. Kadın istihdamı konusu da ülkemizde kadınların en önemli sorunlardan birini oluşturmaktadır. TÜİK tarafından 2022 yılında yayımlanan son rapora göre Türkiye'de 15 ve daha yukarı yaştaki istihdam edilenlerin oranı %42,8 olup bu oran kadınlarda %26,3 erkeklerde ise %59,8'dir (WEB1). Yani kadınların istihdam oranı erkeklerin yarısı kadar olmaktadır. Kadın milletvekili oranı %17,4'de kalırken, şirketlerde üst düzey ve orta kademe yönetici pozisyonundaki kadın oranı %19,3 oranındadır (WEB1). Tüm bu istihdam yetersizliği sorunlarına ilaveten kadınların çalışma hayatı süresince de yaşadığı sorunlar siyasi partilerin ilgilendiği konulardan biri olmuş ve konuya ilişkin çeşitli politika ve vaatlerini seçmenlerle paylaşarak onların desteğini kazanmaya yönelik çalışmalarda bulunmuşlardır. Yine seçim beyannamelerinde de konuya ilişkin düşüncelerini, plan, politika, proje ve vaatlerini seçmenlere sunmuşlardır.

1. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Siyasi partilerin ülkenin temel sorunlarına ve önemli toplumsal meselelere yaklaşımlarını açıkladığı, problemlerin çözümüne yönelik plan, proje ve vaatlerini ortaya koyarak seçmenlerin desteğini sağlamaya çalıştığı seçim beyannameleri, bu özellikleri nedeniyle siyasi partilere ilişkin birçok bilgiyi içlerinde barındırmaktadır. Böylesine zengin bir içeriğe sahip olan seçim beyannameleri bilim insanlarının da ilgisini çekmiş, seçim beyannameleri incelemesine dayalı birçok çalışma gerçekleştirilmiştir (Özkaynar, 2015; Beşel, 2015; Korkmaz, 2018; Çabuk, 2020).

Literatürde siyasi partilerin seçim beyannamelerinde “kadın” konusuna odaklanan çalışmalar da bulunmaktadır. Ekici ve Acar (2021) “Türkiye’de İktidar ve Ana Muhalefet Partisinin Seçim Beyannamelerinin Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinden Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında 2002 yılı sonrası iktidar partisi (Adalet ve Kalkınma Partisi) ve ana muhalefet partisinin (Cumhuriyet Halk Partisi) genel seçim beyannamelerinde kadın ve cinsiyet eşitsizliği kavramlarını nasıl algıladıkları ve bu kavramlar üzerinden yaşanan sorunları nasıl ele aldıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Balcı ve Koçak (2017) “7 Haziran ve 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerinde Partilerin Seçim Beyannamelerinde Kadına Yönelik Söylemler” isimli çalışmasında siyasi partilerin kadın söylemlerini değerlendirmiştir. Şahin (2021) “Siyasi Partilerin Kadına Yönelik Politikalarının/Vaatlerinin Feminist Perspektiften Analizi: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı Ve Genel Seçim Beyannameleri Özelinde Bir İnceleme” isimli çalışmasında siyasi partilerin seçim beyannamelerindeki kadına yönelik politika ve vaatlerini incelemiştir. Terkan (2010) “Siyasi Partilerin Kadına İlişkin Söylem Ve Politikaları (Akp Ve Chp Örneği)” isimli çalışmasında Türkiye’nin iktidar partisi olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) ile ana muhalefet partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi’nin (CHP) kadın söylemi ve politikalarını incelemiştir.

Arık (2020) “Türkiye’de Genel Seçimlerde Siyasi Partilerin Kadın İstihdamına İlişkin Vaatleri: Adalet Ve Kalkınma Partisi Örneği” yüksek lisans tez çalışmasında AKP’nin kadın istihdamına yönelik politikalara hangi seçim vaatleriyle yön verdiğini ve politikalar sonucunda gelinen mevcut durumu ortaya koymayı amaçlamıştır.

Bu çalışmada ise ülkemizde 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri öncesinde siyasi partilerin yayınladıkları seçim beyannamelerinde kadın istihdamı konusundaki görüşleri incelenecektir. Böylece siyasi partilerin kadın istihdamına yönelik plan, proje, vaat ve politika önerileri elde edilerek, partilerin kadın istihdamına yönelik bakış açılarının karşılaştırılması hedeflenmektedir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmanın amacı 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri öncesinde siyasi partilerin seçim beyannamelerini inceleyerek, partilerin kadın istihdamına yönelik politikalarının ve vaatlerinin karşılaştırılmalı olarak incelenmesidir. Böylece siyasi partilerin kadın istihdamına yönelik düşünceleri, politika ve vaatlerinin hangi alanlarda yoğunlaştığı ortaya konulacaktır. Bu amaç çerçevesinde siyasi partilerin seçim beyannameleri nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine imkan veren bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Çalışma 24 Haziran 2018 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimleri sonucunda TBMM’ye girmeye hak kazanan AKP, CHP, MHP, İP ve HDP’nin söz konusu seçim öncesinde yayınladıkları seçim beyannameleri ile sınırlandırılmıştır. Diğer bir ifade ile AKP, CHP, MHP, İP ve HDP’nin 24 Haziran 2018 seçim beyannamelerinde kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri incelenmiştir.

Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde kadın istihdamına yönelik ifadeleri 4 farklı kategoride değerlendirilmiştir. Bunlar;

- Kadın girişimciliğini destekleme ve kadın istihdamını artırmaya yönelik politika ve vaatler,
- Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler,
- Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler,
- Kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik politika ve vaatler,

olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede siyasi partilerin seçim beyannamelerinde kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri sınıflandırılarak karşılaştırılmıştır.

3. BULGULAR

Çalışma kapsamına dahil edilen siyasi partilerin seçim beyannameleri içerik analizine tabi tutulmuş, söz konusu siyasi partilerin kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri seçim

beyannamelerinden doğrudan alıntılanmış ve daha önceden belirlenen sınıflandırmalara göre tablolar halinde sunulmuştur.

3.1.Adalet ve Kalkınma Partisi

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin "Güçlü Meclis, Güçlü Hükümet, Güçlü Türkiye-Yaparsa Yine Ak Parti Yapar" isimli 24 Haziran 2018 seçimleri için hazırlanan seçim beyannamesi 360 sayfadan oluşmaktadır (WEB2). Seçim beyannamesi incelendiğinde "İçindekiler" bölümünde "Kadınlar" başlıklı bir bölüm olduğu hemen göze çarpmaktadır. AKP söz konusu seçim beyannamesinde bir bölümü sadece kadınlar için ayırmıştır. Bu bölüme daha başlamadan önce seçim beyannamesinin "Gelecek Vizyonumuz" isimli bölümünde "...iş dünyamızın, genç girişimcilerimizin, iş kadınlarımızın küresel ölçekte söz sahibi olduğu bir ülkeye dönüştüreceğiz" ifadesi ile kadın istihdamına yönelik vaatlerin başladığı görülmektedir. Yine aynı bölümün ilerleyen kısımlarında kadınların iş hayatına katılım sürecine vurgu yapılmış ve kadın istihdamının artırılacağı vaadinde bulunulmuştur.

AKP'nin seçim beyannamesinin 93. sayfasında kadın başlığı oluşturulmuş, bu başlık altında kadının ailedeki önemi, toplumdaki statüsünün güçlendirilmesi, kadın-erkek eşitliği, kadının hukuki olarak durumu, kadına şiddet, kadınların siyasete katılımı, kadınların koruma altına alınması, kadınları sosyal koruma politikaları, kadınların eğitim seviyesinin artırılması, kadın istihdamı ile ilgili partinin geçmişte neler yaptığı ve gelecekte neler yapmayı planladığı ifade edilmiştir. Yine beyannamenin ilerleyen bölümlerinde kadınlarda sıkça söz edilmiş özellikle kadınların korunmasına yönelik tedbirler sıralanmış, kadınlara yardım programları açıklanmıştır. Beyannamenin "istihdam" başlığı altında yine kadın istihdamına yer verilmiş; "OECD verilerine göre; Türkiye, 2007-2017 yılları arasında kadın işgücünü en fazla artıran ülkedir. Ülkemiz kadın işgücünü son 10 yılda 4 milyon 244 bin kişi ile yüzde 72 oranında artırarak kadın işgücüne katılma oranını 2017'de yüzde 33,6'ya yükseltmiştir. Ülkemizde kadın istihdamı 2007-2017 yılları arasında yaklaşık 3,5 milyon kişi ile yüzde 63 oranında artırarak OECD ülkeleri arasında ABD'den sonra kadın istihdamını en fazla artıran ülke konumuna erişmiş, Avrupa ülkeleri içerisinde ise birinci sıraya ulaşmıştır" denilerek kadın istihdamı konusunda bugüne kadar yapılan çalışmalar ifade edilmiştir. Aynı başlık altında; "2016 yılında yarım çalışma uygulamasını hayata geçirerek, kadınlarımızın çalışma hayatından kopmasını engelledik", "Kadın istihdamı konusunda bölgenin ve illerin işgücü ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, eğitim, staj, işbaşı eğitimi gibi uygulamaları etkin olarak sürdüreceğiz", "kırsalda kadın girişimciliğinin desteklenmesi, güçlendirilmesi ve yatırım imkânlarını artıracamız" cümleleri ile kadın istihdamına verilen destek ifade edilmeye çalışılmıştır.

AKP'nin seçim beyannamesinde kadın istihdamına yönelik görüşleri, politika ve vaatleri açıklanırken öncelikle geçmişten bugüne kadar partinin iktidarı boyunca kadın istihdamına yönelik yaptıkları vurgulanmıştır. "Neler yaptık" başlığı altında;

- "Kadın istihdamını güçlü ve çeşitli teşvik mekanizmaları ile destekledik. Kadınların istihdamını teşvik amacıyla işveren sigorta prim payını belirli oranlarda karşıladık.

- *İşverenler tarafından çalışan kadınlar adına 1.000 TL'ye kadar yapılan kreş ödemelerini bu kadınlar için ücret ödemesi üzerinden yapılacak vergiden istisna yaptık.*
- *Kadın istihdamı alanında izlediğimiz politikalar ve yürüttüğümüz projeler sayesinde; kadınlarımızın işgücüne katılım oranı, 2002 yılındaki yüzde 27,9 seviyesinden, 2017 yılında yüzde 33,6'ya yükselmiştir.*
- *Kadınlarımızın siyasette daha güçlü temsil edilmesini sağladık.*
- *2011 yılında 6111 sayılı kanun ile kadınlara pozitif ayrımcılık yapılarak, kadınların 18 yaşından itibaren çalışmaya başlamaları halinde belli koşullara bağlı olarak, 12 ile 48 ay süresince sigorta primlerinin, işveren hisselerinin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacağı hususunu düzenledik. Aynı kanunla ev kadınlarının kendi isteği ile emekli olabilmelerini sağladık.*
- *Doğum yapan sigortalı anneye verilen geçici iş göremezlik ödeneği ve emzirme ödeneğini artırdık. Doğum sonrasında yarı zamanlı çalışma hakkını getirdik.*
- *Kadınlarımız için iş ve aile yaşamını uyumlaştırma politikalarını hayata geçirdik. Bu kapsamda doğum nedeniyle ücretsiz izinde geçen sürelerin memuriyet kademinde değerlendirilmesini sağladık.*
- *İşçi ve memur tüm çalışan kadınlarımıza doğuma bağlı olarak ilk çocukta 2 ay, ikinci çocukta 4 ay, üçüncü ve üzeri çocukta 6 ay yarı zamanlı tam ücretli çalışma hakkı ve çocuğun okula başlama yaşına kadar her iki ebeveyne kısmi süreli çalışma hakkı tanıdık.*
- *Kız öğrenciler, kadın kamu çalışanları ile milletvekillerinin kıyafetlerine ilişkin kısıtlamaları kaldırdık*
- *Kadınlarımız için esnek çalışma saatleri uygulamasını başlattık.*
- *Doğum yapan sigortalı anneye verilen geçici iş göremezlik ödeneği ve emzirme ödeneğini artırdık. Doğum sonrasında yarı zamanlı çalışma hakkını getirdik.*
- *Aile ve iş yaşamının dengelenmesi amacıyla organize sanayi bölgelerinde kreş açılması çalışmalarını başlattık”*
- *Kadın çiftçilerimizin sigorta kapsamına girmesi için aile reisi olması koşulunu kaldırdık. Gelir Vergisi Kanununda yapılan değişiklikle evde üretimin satışından elde edilen geliri vergiden muaf tuttuk”*

ifadeleri sıralanmış, AKP kendi iktidarı boyunca kadın istihdamına konusunda yaptıklarını seçmene sunmuştur.

AKP'nin seçim beyannamesinde kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri ise “Neler yapacağız” başlığı altında sıralanmıştır. Söz konusu bu vaat ve politikalar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo-1: AKP 24 Haziran 2018 Seçim Beyannamesi Kadın İstihdamı

Politika ve Vaatler

<p>Kadın Girişimciliğini Destekleme ve Kadın İstihdamını Artırmaya Yönelik Politika ve Vaatler</p>	<p>“1. Topyekûn kalkınma hedefimiz çerçevesinde kadınlarımızın kalkınma sürecine daha aktif katılımını desteklemeye devam edeceğiz. Bir yandan kadın girişimciliğini güçlendirirken diğer yandan kadınların işgücüne katılma oranını 2023 sonunda yüzde 40’ın üzerine çıkaracağız.</p> <p>2. Kadının toplumdaki statüsünün güçlendirilmesini teminen; kadınların bireysel olarak, ekonomik ve toplumsal alanda kendilerini daha da iyi ifade etmeleri, daha kaliteli eğitim olanaklarına sahip olmaları, karar alma mekanizmalarında daha fazla yer almaları, sosyal güvencelerinin sağlanması ve kadın girişimci sayısının artırılması temel hedeflerimizdir.</p> <p>3. Kadın istihdamına yönelik getirdiğimiz istihdam teşviklerinin güçlü bir şekilde devamını sağlayacağız.</p> <p>4. İşgücü piyasasında nitelikli kadın istihdamını artıracak biçimde, mesleki eğitim ve beceri geliştirme ile kadın girişimciliği fırsatlarını güçlendireceğiz.</p> <p>5. Gençlerimiz ve kadınlarımızın niteliklerini geliştirecek yeni eğitim programları uygulayacak ve kariyer danışmanlığı hizmetlerimizi yaygınlaştıracacağız.</p> <p>6. 2023 yılı itibarıyla, istihdam oranını yüzde 53’e yükseltmeyi, kadınların işgücüne katılma oranını yüzde 41 düzeyine çıkaracağız.</p> <p>7. Her bir sigortalı için teşvik süresi 12 ay iken; gençlerimizi, kadınlarımızı ve engelli vatandaşlarımızı teşvikten 18 ay süreyle yararlandıracağız.</p> <p>8. “İlave İstihdam Teşviki” ile 2018-2020 yılları arasında ortalama sigortalı sayısına ilave istihdam sağlayan işverenler için vergi ve prim desteği sağlıyoruz. Bu kapsamda imalat ve bilişim sektörüne, kadınlara, gençlere ve engellilere, destek tutarı ve yararlanma süreleri açısından daha avantajlı imkânlar sunacağız.”</p>
<p>Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler</p>	<p>“1. 2023’e doğru uzanırken kadınların karar alma mekanizmalarındaki etkinliğini daha da artıracacağız. Siyasetten bürokrasiye, kültürel ve sanatsal hayattan sivil toplum faaliyetlerine kadar her alanda kadının katılımını ve rolünü güçlendireceğiz. Bu kapsamda kadınlarımızın konumunu daha da güçlendirmek ve uygulamalarımızın etkinliğini artırmak üzere, kadına ilişkin mevzuatı ilgili tarafların görüşlerini alarak gözden geçireceğiz.</p> <p>2. Kadın fırsat eşitliğini gözeterek ve kadınlara pozitif ayrımcılık yapan işletme ve kuruluşlara yönelik sertifikasyon programı başlatacağız.</p> <p>3. Kadın ve gençlerimiz, bu öncelikli stratejimizin odağında yer alacak, insanımıza adil bir ortamda rekabet etme ve fikirlerini gerçekleştirme imkânlarını artıracacağız.</p> <p>4. Kadınlar, gençler, engelliler, eski hükümlüler, madde bağımlıları, sosyal yardım yararlanıcıları ve diğer özel politika gerektiren grupların istihdamının artırılmasına yönelik uygulama ve projeler geliştireceğiz.</p> <p>5. Kadınların işgücüne katılma oranı ve istihdamını artıracacağız. Kadınların işgücüne katılımı ile eğitimi arasındaki güçlü ilişkiyi dikkate alarak kadınların eğitimin her kademesinde daha aktif hale gelmesini özendirmeye devam edeceğiz. Kadın istihdamı konusunda bölgenin ve illerin işgücü ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, eğitim, staj, işbaşı eğitimi gibi uygulamaları etkin olarak sürdüreceğiz.</p> <p>6. Yerel kuruluşlarda kadın istihdamına yönelik program ve proje geliştirme kapasitelerini artırmaya dönük teknik destek sağlayacağız.”</p>

Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler	<p>“1. Kırsal alanda kadınlara yönelik tarım ve tarım dışı istihdam alanları yaratacak mesleki beceri kazandıran eğitimlere yer verilecek ve yaygınlaştırılacaktır.</p> <p>2. Kırsalda yaşayan kadınlar için mevsimlik iş göçünün azaltılması, ücretsiz aile işçiliğinden üretken gelir getirici iş gücüne katılımının sağlanması için kırsalda kadın girişimciliğinin desteklenmesi, güçlendirilmesi ve yatırım imkânlarını artıracacağız.</p> <p>3. Kırsalda kadınların ekonomik fırsatlara erişimi ve kalkınma sürecine entegrasyonunu geliştireceğiz.”</p>
Kadınların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesine Yönelik Politika ve Vaatler	<p>“1.Ülke genelinde bulunan 300 Organize Sanayi Bölgesinde kreş ve gündüz bakımevlerinin yaygınlaştırılması amacıyla tüm taraflarla güçlü işbirliğinde çalışmalarımıza devam edeceğiz.”</p>

3.2.Cumhuriyet Halk Partisi

Cumhuriyet Halk Partisi'nin “Millet İçin Geliyoruz” isimli 24 Haziran 2018 seçimleri için hazırlanan seçim beyannamesi 231 sayfadan oluşmaktadır (WEB3). Söz konusu seçim beyannamesi incelendiğinde “İçindekiler” bölümünde, “kadınlar ve çocuklar”, “kadınlar”, “kadın ve ekonomi”, “kadın istihdamı” başlıkları göze çarpmaktadır. Kadına yönelik bu başlıklara geçmeden önce seçim beyannamesinde kısa vadeli hedefler sunulmuş, bu hedeflerde kadın istihdamına yönelik vaatler şu şekilde yer almıştır; “Kadın istihdamı ve girişimciliği için teşvik ve vergi kolaylıkları hızla yürürlüğe girecektir. Her mahallede kamu, belediye ve özel kuruluşlar eliyle, çalışan anneler için kreşler yaygınlaştırılacaktır”.

Seçim beyannamesinin ilerleyen farklı bölümünde kadın istihdamından söz edilse de konuya ilişkin politika ve vaatlerin sunulduğu en kapsamlı bölüm “kadın ve ekonomi” başlıklı bölümdür. CHP'nin seçim beyannamesinde kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo-2: CHP 24 Haziran 2018 Seçim Beyannamesi Kadın İstihdamı

Politika ve Vaatler	
Kadın Girişimciliğini Destekleme ve Kadın İstihdamını Artırmaya Yönelik Politika ve Vaatler	<p>“1.Her yeni kadın istihdamında SGK priminin çalışan payının % 25’ini ödeyeceğiz. Kadınların istihdama katılımını artırmak için çalışanlarının % 20’den fazlası kadın olan işletmelere, her % 5’lik ilave kadın istihdamı için 1 puan kurumlar vergisi istisnası sağlayacağız.</p> <p>2.Kadın esnaf için gelir vergisinde indirimler yapacağız.</p> <p>3.Kadın kooperatiflerini destekleyecek, kuruluş maliyetlerini bütçeden karşılayacak, bürokratik kolaylıklar sunacağız.</p> <p>5. Bireysel Emeklilik Sigortası’nda devletin katkısını kadınlar için % 33’e çıkaracağız.</p> <p>6.SSK ve Bağ-Kur’dan yetim aylığı alan kadınların çalışmaları halinde aylıklarının kesilmesi uygulamasına son vereceğiz.</p> <p>7. Kamu alımlarında kadın girişimciler ve genç girişimcilerin kurdukları firmalara destek amacıyla, % 10 ila % 30 maliyet avantajı sağlayacağız.</p>

	<p>8. Kadınların çalışma hayatına katılımını kademeli olarak OECD ortalamasına çıkaracağız.</p> <p>9. Kuracağımız Kadın Bakanlığı'nda, tüm düzeylerde % 70 oranında kadın istihdam edeceğiz.</p> <p>10. Kadınların sendikal hayata katılımını artırmak için 6 ay süreyle sendika aidatını bütçeden karşılayacağız.</p> <p>11. ... teknolojik araçları kullanan, geliştiren ve üreten işletmelerin kurulmasının önünü açacağız. Bu yönde yeni işler kurmak isteyen gençleri ve kadınları destekleyeceğiz.”</p>
<p>Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler</p>	<p>“1.Doğum yaptıkları dönemde sigortalı olmayan kadınlara da bir yıl süre için doğum borçlanması hakkı taniyacağız.</p> <p>2. Kamuda yönetim kademelerinde %33 kadın kotası uygulayacağız.</p> <p>3. Meslek edinme süreçlerinde, kadınlara yüklenen toplumsal rollerin değil, yeteneklerinin ve iş gücü ihtiyacının belirleyici olmasını sağlayacağız.</p> <p>4. Kamu ve özel sektörde kadınların yönetim kadrolarında daha çok yer alması için önlemler alacağız.</p> <p>5. Kadınlara yönelik ayrımcılık içeren tanımları İş Kanunu'ndan çıkaracağız.</p> <p>6. Kadınlara yüklenen çocuk, hasta, yaşlı, engelli bakımı ve temizlik gibi işleri kadının görevi olmaktan çıkaracağız. Evde bu işleri üstlenen kadınları sosyal güvenlik kapsamına alacağız.</p> <p>7.Gündüz bakım hizmetleri ve evde bakım hizmetlerinin niteliklerini artıracak ve ücretsiz hale getireceğiz.</p> <p>8. Bütün mahallelerde yeterli sayıda ücretsiz kreş açacağız</p> <p>9. Çocuklarını özel kreşe gönderen ailelere belirli tutarda destek ödemesi yapacağız.</p> <p>10. Yerel yönetimlerde seçimle göreve gelinen karar organlarından %33 kadın ve %20 gençlik kotası uygulayacağız.</p> <p>11. Kadınları eve hapseden ve iş gücüne katılımını engelleyen koşulları ortadan kaldırarak kadın istihdamını erkeklerle aynı seviyeye getireceğiz.</p> <p>12. Kadınların toplumsal yaşama ve çalışma hayatına katılımını zorlaştıran veya engelleyen ulaşım, güvenlik gibi kentsel sorunları çözeceğiz.”</p>
<p>Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler</p>	-
<p>Kadınların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesine Yönelik Politika ve Vaatler</p>	<p>“1.Denetim yoluyla, eşit işe eşit ücret ilkesini hayata geçireceğiz.</p> <p>2.Emzirme iznini 2 saate çıkaracağız.</p> <p>3.Sözel, fiziksel, psikolojik taciz ve mobbing kavramlarını, şiddetin birer türü olarak İş Kanunu'na ekleyeceğiz.</p> <p>4.Ev içi hizmetler ve tarım sektörü gibi kadınların yoğun çalıştığı alanlarda kayıt dışılığı önleyeceğiz.</p> <p>5.İş yerlerinde emzirme odası ve kreş açma yükümlülüğünü sadece kadın çalışanların değil, tüm çalışanların sayısına göre belirleyeceğiz.”</p>

3.3. Milliyetçi Hareket Partisi

Milliyetçi Hareket Partisi'nin, “Cumhur İttifakı Milletın Akılı-Milli Diriliş Kutlu Yükseliş” isimli 24 Haziran 2018 seçimleri için hazırlanan seçim beyannamesi 131 sayfadan oluşmaktadır

(WEB4). Söz konusu seçim beyannamesi incelendiğinde “İçindekiler” bölümünde, “kadın, çocuk ve aile” başlığı göze çarpmaktadır. Söz konusu başlık incelendiğinde kadın ve aile kavramlarının özdeşleştirildiği, kadınların hayatımızdaki önemini aile kurumu üzerinden açıklandığı ve milli ve manevi değerlerin gelecek nesillere aktarımında kadınların rollerinin vurgulandığı görülmektedir.

MHP'nin nispeten fazla uzun olmayan seçim beyannamesinin kadın konusunda genellikle kadına yönelik şiddet, kadınların istismarı, kadın erkek eşitliği gibi problemlere daha fazla odaklandığı görülmektedir. MHP'nin seçim beyannamesinde kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo-3: MHP 24 Haziran 2018 Seçim Beyannamesi Kadın İstihdamı

Politika ve Vaatler	
Kadın Girişimciliğini Destekleme ve Kadın İstihdamını Artırmaya Yönelik Politika ve Vaatler	<i>“1.Kız çocuklarımızın okullaşması ve eğitimlerini sürdürerek meslek sahibi olmaları; istihdam imkânlarının artırılarak iş sahibi olabilmeleri için etkin politikalar geliştirilmesini gerekli görüyoruz.</i>
Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler	<i>“1.Kadınların ekonomik haklar, adalet, sağlık, eğitim gibi birçok alanda fırsat eşitliğine sahip olması gereklidir. MHP olarak, mutlu kadının huzurlu Türkiye'nin teminatı olacağına inanıyoruz. 2.Milliyetçi Hareket Partisi; kadın ve erkeğe eşit fırsatların sunulduğu, kadına saygının ön planda olduğu, hem kadına hem de erkeğe eşit desteğin sağlandığı çağdaş bir yaklaşımla sorunların çözümü için etkin politikaların geliştirilmesini ve gereken yasal düzenlemelerin yapılmasını öngörmektedir. 3.Kadınlara sigortalılık öncesi doğumları için de doğum borçlanma hakkı verilmesi...”</i>
Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler	-
Kadınların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesine Yönelik Politika ve Vaatler	-

3.4. İyi Parti

İyi Parti'nin, “Milletimizle Sözleşme” isimli 24 Haziran 2018 seçimleri için hazırlanan seçim beyannamesi 134 sayfadan oluşmaktadır (WEB4). İP'in seçim beyannamesinin birçok farklı bölümünde (“istihdam ve çalışma hayatı”, “kalkınmanın odağında kadın”, “kadınlar Türkiye'ye iyi gelecek”) kadın istihdamına yönelik proje, politika ve vaatlerini sıraladığı görülmektedir. İP'in kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo-4: İP 24 Haziran 2018 Seçim Beyannamesi Kadın İstihdamı

Politika ve Vaatler	
Kadın Girişimciliğini Destekleme ve Kadın İstihdamını Artırmaya Yönelik Politika ve Vaatler	<i>“1. “Ulusal İşgücü Karar Destek Sistemi” kurarak işgücünün nitelik gelişimleri bu sistem üzerinden takip edilerek, iş garantili eğitim programları düzenleyeceğiz. Bu sistemi yurtiçinde benzer faaliyette bulunan özel kesim sistemleriyle entegre edeceğiz. Bu sistem bünyesinde ev kadınları ile gençlerin işgücü piyasalarına</i>

	<p><i>katılımlarını sağlamak için beceri eğitimlerinin tespitine yönelik “Mesleki İhtiyaç, Talep, Takip Sistemi” oluşturacağız.</i></p> <p><i>2.Kadınların bireysel ve toplumsal yaşamlarını iyileştirmelerine destek olma, yeteneklerini geliştirebilme, yetkinlik kazanacağı platformlar yaratma ve kadınların ekonomik sürece katılımlarını artırma amacıyla sosyal ve ekonomik boyutları içeren Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planını hayata geçireceğiz.</i></p> <p><i>3.Kadının emeğini koruyacağız, kayıt dışı çalışan kadınları sosyal güvenlik kapsamına alacağız.</i></p> <p><i>4.Kadın girişimciler için gelir vergisi oranlarında 3 yıl süre ile 3 puan indirim yapacağız. Kadın girişimciliğini teşvik edeceğiz. Yeni faaliyete başlayacak olan kadın girişimciler için yıl süre ile gelir vergisi oranında 3 puan indirim uygulayacağız.”</i></p>
<p>Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler</p>	<p><i>“1.Kadınlarda İşgücüne katılım oranını %50'ye çıkaracağız. Kamuda kadın yöneticilerin oranını %30'a çıkaracağız. Kadınlarda işgücüne katılım oranını %32'den %50'ye çıkaracağız. Kamuda kadın yöneticilerin oranını %30'a çıkaracağız.</i></p> <p><i>2.Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” kuracağız. “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığını” yeniden yapılandırarak, “Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı”na dönüştüreceğiz. Bu yeni yapılanma ile; bakanlığın mevcut görevlerine ilave olarak, “Kadın”ın toplumsal ve ekonomik hayattaki konumunun güçlendirilmesine yönelik politikalar geliştireceğiz “Kadın yoksulluğunu” ve kadının içinde bulunduğu dezavantajlı koşulları ortadan kaldıracacağız.</i></p> <p><i>3.Kadınların Doğum Öncesi Borçlanma Sorunlarını çözüme kavuşturacağız. Kadınlarımızın iş gücüne katılımını artırmak amacıyla, bakım hizmetleri için ayrılan sosyal yardım kaynaklarını iki katına çıkaracağız. Kadınlarımızın iş gücüne katılımının önündeki en büyük engellerden biri olan çocuk ve aile büyüklerinin bakımı için ayrılan sosyal yardım kaynaklarını iki katına çıkaracağız.</i></p> <p><i>4.Annelerin iş hayatından uzaklaşmaması için, işe geri döndüklerinde çocukları için kreş desteği vereceğiz.</i></p> <p><i>5.Kadınları hayatın her alanında özne haline getireceğiz. Kadınların karar alma mekanizmalarında, siyasete, ekonomi, kültürel ve sosyal hayata var olması için tüm engelleri kaldıracacağız. Siyasete, devlet kurumlarında ve yerel yönetim kadrolarında kadınlar için kota getirilerek kadınların karar alma mekanizmalarındaki temsiliyetini ve katılımını artıracacağız. Yönetimin her kademesinde, özellikle Millî Eğitim Bakanlığının tüm teşkilatlarında kadın yönetici sayısının artırılmasını sağlayacağız.”</i></p>
<p>Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler</p>	<p><i>“1.Kırsal kesimde yaşayan kadınlar için, yöre ihtiyaçlarına göre beceri kursları düzenleyerek, yöresel ürünlerin pazarlanması amacıyla gerekli mekanlar sağlanarak, kadınları üretime yönlendireceğiz. Bakım hizmeti veren kadınları sosyal güvenlik kapsamına alacağız.</i></p> <p><i>2.Kırk yaş altında kadınlarda okuryazarlık oranı beş yıl içinde %100'e çıkaracağız. Kadınların eğitimine önem vererek, etkin bir yaygın eğitim programı uygulayacağız. Bu çerçevede; Halk Eğitim Merkezlerini daha etkin kullanacağız. Kız çocuklarının okullaşma oranlarını artıracak politikalar uygulayacağız, eğitimlerinin önündeki</i></p>

	<p>engelleri kaldıracacağız, özellikle kırsal kesimde ailelerin bu konuda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapacağız.</p> <p>3.Mevsimlik tarım işçisi kadınlar ile ev eksenli çalışan kadınların her türlü sosyal güvenceden faydalanmaları sağlayacağız</p> <p>4.Tarım sektöründe sigortasız çalışan kadınları, sosyal güvenlik kapsamına alacağız, primlerini karşılayacağız. Tarımda sigortasız çalışan 18-40 yaş grubu kadınları, sosyal güvenlik kapsamına alacağız, sigorta primlerini ilk 5 yıl karşılayacağız.”</p>
Kadınların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesine Yönelik Politika ve Vaatler	“1. Kadınların ... İş gücüne katılım oranını artırabilmek için çalışma saati ve prim ödemelerine yönelik esnek iş gücü piyasası düzenlemeleri yapacağız.”

Bunlara ilaveten İP’in seçim beyannamesinde kadına yönelik şiddet, kadınların siyasete aktif katılımı gibi konularda da birçok vaatte bulunduğu görülmektedir.

3.5. Halkların Demokratik Partisi

Halkların Demokratik Partisi’nin “Değiştireceğiz” başlıklı 24 Haziran 2018 seçimleri için hazırlanan seçim beyannamesi 88 sayfadan oluşmaktadır (WEB6). Beyannamenin birçok farklı alt başlığında (“küçük ve orta büyüklükteki işletmeler”, “emek sömürüsü bitecek”, “çocuk hakları korunacak”, “en güzel ülke kadınların eşit ve özgür olduğu ülkedir”) kadın istihdamına yönelik fikirlerin sunulduğu görülmektedir. HDP’in kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo-5: HDP 24 Haziran 2018 Seçim Beyannamesi Kadın İstihdamı

Politika ve Vaatler	
Kadın Girişimciliğini Destekleme ve Kadın İstihdamını Artırmaya Yönelik Politika ve Vaatler	<p>“1.KOBİ’lerde en az yarısı kadın olacak şekilde 5 milyon kişiye insan onuruna yarasır yeni iş imkânı sağlayacağız.</p> <p>2.Kadın emeği yoğun KOBİ’leri özel bir program kapsamında destekleyeceğiz.</p> <p>3.Hem evde hem işte çalışan, çifte mesai yapan biz kadınlara erken emeklilik getireceğiz.”</p>
Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler	<p>“1.Çalışan, çalışmayan tüm kadın ve erkekler için yerel yönetim ve kamu finansmanıyla kreşler açacak ve destekleyeceğiz.</p> <p>2.Biz’ler, kadınlarla ilgili sorunlara doğrudan kadınların ve kadın kurumlarının çözüm geliştirdiği Kadın Bakanlığı’nı kuracağız</p> <p>3.Ortak yaşam alanlarında ev içi emeğin de çocuk, yaşlı ve hasta bakımının da ortaklaştırılması için politikalar üreteceğiz. Ücretli ya da ücretsiz bakımın, kadınların işi olmaktan çıkması için hasta, yaşlı bakım evleri açacağız.</p> <p>4.Erkek işi sayılan işlere, yönetim kademelerine kadın kotası getireceğiz.”</p>
Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler	-
Kadınların Çalışma Koşullarının İyileştirilmesine Yönelik Politika ve Vaatler	“1.Kadınların yarı zamanlı çalışmasına yönelik düzenlemeler, kurumsal bakım hizmetleri ile desteklenecek. Yarı zamanlı çalışan kadınların işsizlik ödeneği ve emeklilik haklarından yararlanma koşulları genişletilecek.

	<p>2.Mevsimlik-gezici tüm işçilere buldukları yerde iş olanakları sağlayacağız. 3.Mevsimlik kadın işçilerin gittikleri yerlerde her türlü sömürü ve ayrımcılığa uğramalarına, traktör, kamyon kasalarında yaşamlarından kopartılmalarına son vereceğiz.”</p>
--	--

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İktidarı tamamen ya da kısmen ele geçirmek amacı ile kurulan siyasi partiler toplumsal meselelere ilişkin görüş ve düşüncelerini birçok farklı yolla seçmenlere ulaştırarak onların oylarına talip olmaktadır. Siyasi partilerin seçmenlere ulaşmada kullandıkları araçlardan biri de seçim beyannameleridir. Seçim beyannameleri ile siyasi partiler önemli toplumsal konulara ilişkin plan, proje ve vaatlerini bir metin altında toplamakta ve seçmenleri ikna etmeye çalışmaktadır. Bu nitelikleri nedeniyle seçim beyannameleri siyasi partilerin toplumsal meselelere olan bakış açılarını yansıtmada oldukça önemli belgelerdir. Bu çalışmada 24 Haziran 2018 seçimleri sonrasında TBMM’ye girmeye hak kazanan AKP, CHP, MHP, İP ve HDP’nin bu seçim öncesinde yayınladıkları seçim beyannamelerinde kadın istihdamına yönelik politika ve vaatlerini karşılaştırmalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

AKP’nin seçim beyannamesinde kadın istihdamı konusunun önemsendiği, beyannamenin birçok farklı bölümünde konuya ilişkin söylemlerin olduğu görülmektedir. Özellikle gelecek vizyonu olarak iş kadınlarının söz sahibi olduğu bir gelecek hayali AKP’nin konuyu oldukça önemsendiğinin önemli bir göstergesi olmuştur. AKP, uzun yıllar boyunca iktidar partisi olması sebebiyle seçim beyannamesinde öncelikle iktidarı boyunca kadın istihdamına yönelik yaptıklarını seçmenlere sunmuştur. Kadın istihdamını teşvik amacıyla yapılanlar ve kadınların çalışma hayatında karşılaştığı sorunların giderilmesine yönelik yapılanlar bu bölümde sıralanmıştır. AKP kadın istihdamı konusunda gelecekteki uygulamayı planladığı politikalara ve seçmenin desteğini kazanmak için sunduğu vaatlere ise “Neler yapacağız” başlığı altında yer vermiştir. Bu bölümde özellikle kadınların eğitim seviyesinin artırılması, mesleki bilgi ve tecrübe düzeylerinin yükseltilmesi, kadınların daha rahat koşullarda çalışabilmesi için çeşitli mekanizmaların (çocuk bakımevleri gibi) devreye sokulması, kadınlara istihdamda pozitif ayrımcılık ve kırsal alanlardaki kadınların, tarım dışı istihdamı gibi önemli konularda vaatlerde bulunulmuştur.

AKP’nin kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri incelendiğinde çoğunluğun “kadın girişimciliğini destekleme ve kadın istihdamını artırmaya yönelik politika ve vaatler” kategorisinde toplandığı, bu kategoriyi “Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler” kategorisinin izlediği görülmektedir. Bu durum AKP’nin kadın istihdamı konusunda önceliğinin kadın istihdamının ve kadın girişimciliğinin artırılması, kadınların istihdam konusundan erkeklerle fırsat eşitliğine sahip olmasının sağlanması olduğunun göstergesidir. AKP “Kırsal alanda

kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler” kategorisinde çalışma kapsamına dahil edilen partiler arasında CHP ile başı çekmiştir. Çalışma kapsamına dahil edilen CHP dışındaki diğer partilerin kırsal alandaki kadın istihdamı konusuna nerdeyse hiç değinmediği dikkate alındığında, AKP ve CHP’nin konuyu dile getirmesinin bu alanda söz konusu partilerden bir adım öne çıkmasına neden olmuştur. AKP’nin seçim beyannamesi her ne kadar “Kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik politika ve vaatler” kategorisinde zayıf görünse de, beyannamenin “neler yaptık” kısmında kadınların çalışma hayatının iyileştirilmesine yönelik bugüne kadar yapılan iyileştirmeler vurgulanarak seçmenin desteği kazanılmaya çalışılmıştır.

Kadın istihdamı konusu AKP’nin seçim beyannamesinde genel olarak değerlendirildiğinde, AKP’nin özellikle uzun yıllardır iktidarı elinde bulundurmasının konuyu ele alış şeklinin genel çerçevesini çizdiğini söylemek mümkündür. Seçim beyannamesinde özellikle geçmişten bugüne iktidarları boyunca kadın istihdamına yönelik yaptıklarını vurgulayan AKP, “yaptıklarımız yapacaklarımızın teminatıdır” mesajını vermektedir.

CHP’nin seçim beyannamesinde kadın istihdamı konusu beyannamenin birçok farklı bölümünde (kısa vadeli hedefler, ekonomik hedefler) vurgulanmış olsa da, konu “kadın ve ekonomi” başlığı altında daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Kadın ve ekonomi başlığı ise dört alt başlığa ayrılarak kadın istihdamına yönelik plan, proje ve vaatler sıralanmıştır. Bu alt başlıklar “ekonomik destekler, kadın istihdamı, çalışma koşulları, bakım yükü”dür. Bu başlıklar altında kadının çalışma hayatına teşvik edilmesine yönelik politika ve vaatler, ayrımcılık, şiddet ve taciz olaylarını azaltmak ve yok etmeye yönelik öneriler, kadının sosyal statüsüne yönelik vurgular, kadının çalışma hayatına yönelik politikalar ve vaatler sunulmuştur. CHP’nin seçim beyannamesinde kadın istihdamına yönelik politika ve vaatleri incelendiğinde AKP’ye benzer bir şekilde “kadın girişimciliğini destekleme ve kadın istihdamını artırmaya yönelik politika ve vaatler” ve “Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler” kategorisinin öne çıktığı görülmektedir. Çalışma kapsamına dahil edilen partiler arasında AKP ile birlikte seçim beyannamesinde kadın istihdamına en çok önem veren parti olarak görülen CHP, özellikle kadınların çalışma hayatına katılmasına vurgu yapmış bunu sağlamanın öncelikle kadınlara istihdamda fırsat eşitliği sağlanmasından geçtiğini ifade etmiştir. Kadın istihdamı konusunda önemli sayısal hedefler koyarak konuya değinen CHP, Yüksek Katma Değerli Üretim Programı, Kadın Bakanlığı’nın kurulması gibi vaatler ile kadın istihdamına yönelik somut projelerden söz ederek konuya verdiği önemi göstermiştir. CHP seçim beyannamesinde kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik de önemli vaatlerde bulunmuştur. Çalışma kapsamına dahil edilen siyasi partiler arasında “Kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik politika ve vaatler” kategorisine en çok önem veren parti olan CHP, iktidara gelmeleri durumunda kadınların çalışma koşullarında birçok iyileştirme yapacağını sözünü vererek konuya verdiği önemi göstermiştir. CHP’nin seçim beyannamesinde kadın istihdamına dair eleştirilebilecek tek kategori ise “Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler” kategorisidir. Seçim beyannamesinde kırsal alanlarda kadın istihdamına yönelik bir politika veya vaade rastlanılmamıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde CHP'nin kadın istihdamı konusuna seçim beyannamesinde oldukça önem verdiğini ifade etmek mümkündür. Özellikle kadın bakanlığının kurulması projesi, kadının iş hayatına katılmasını destekleyici ekonomik yardımları, kadın istihdamına yönelik somut hedefler belirlenmesi, kadınların çalışma yaşam koşullarındaki sorunlara yönelik çözüm önerileri, kadınların sosyal hayattaki rollerini de göz önünde bulunduran proje ve vaatleri ile konunun birçok farklı yönünün göz önünde bulundurulduğu söylenebilecektir.

MHP'nin seçim beyannamesinde “kadın, çocuk ve aile” başlığı altında kadınlara yönelik genel meseleler ele alınmış, kadın daha çok aile kavramıyla özdeşleştirilerek milli ve manevi değerlerin gelecek kuşaklara aktarılmasındaki hayati rolü vurgulanmıştır. Seçim beyannamesinde kadınların yaşadığı kadına yönelik şiddet, kadınların istismarı, kadın erkek eşitliği gibi oldukça önemli problemlere daha fazla odaklanan MHP, kadınların ekonomik haklarının artırılması gerekliliği ve kadınların istihdamında eğitimin rolüne vurgu yaparak bu konularda etkin politikalar üretilmesi gerekliliğini ortaya koyarak kadınlara istihdamda fırsat eşitliği sağlanması ile kadın istihdamının artırılmasına vurgu yapmıştır. Çalışma kapsamına dahil edilen diğer siyasi partilerle kıyaslandığında MHP'nin kadın istihdamına yönelik vurgularının nispeten daha az bir yoğunlukta olduğu tespit edilmiştir.

Seçim beyannamesinde kadın istihdamına yönelik birçok proje ve vaatte bulunan İP'in seçim beyannamesi incelendiğinde birçok farklı bölümde (“*istihdam ve çalışma hayatı*”, “*kalkınmanın odağında kadın*”, “*kadınlar Türkiye'ye iyi gelecek*”) kadın istihdamına değindiği görülmektedir. Bu başlıklar altında, ev kadınlarını iş hayatına katabilmek adına çeşitli projelerden söz edilmiş, iş garantili eğitim programlarının bu konuda kilit rol oynayacağından söz edilmiştir. Kadınların genel iş gücü içerisinde paylarının, kamudaki kadın yönetici oranlarının artırılması hedeflerine yer verilmiş, CHP'nin seçim beyannamesinde yer alan kadın bakanlığı kurulacağı vaadine benzer bir şekilde “Kadın, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı” kurulacağı ve bu bakanlığı temel görevlerinin birinin de kadınların istihdam edilmesi ve korunması olacağı vurgulanmış ve Kadının Güçlendirilmesi Eylem Planının kararlılıkla uygulanacağı ifade edilmiştir. Seçim beyannamesinde kadınların çalışma hayatındaki olumsuz koşullarının giderilmesi, kırsal bölgede yaşayan kadınların iş hayatına katılmalarını sağlamada eğitim faaliyetlerinin artırılması, kadın istihdamına yönelik ekonomik teşvikler yapılacağı gibi vaatlerde bulunulmuştur.

İP'in seçim beyannamesinde kadın istihdamı konusu, çalışmada oluşturulan kategorilere göre değerlendirildiğinde ise, tüm kategorilere hemen hemen eşit ağırlıkta dağılımın gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. Bu anlamda İP'in kadın istihdamını bütüncül bir şekilde ele aldığı, özellikle “Kadın girişimciliğini destekleme ve kadın istihdamını artırmaya yönelik politika ve vaatler”, “Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler”, “Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler” kategorilerinde geniş düzenlemeler ile politika ve vaatlerini sunduğu görülmektedir. Söz konusu kategorilerdeki vaatlerini çeşitli projeler ile destekleyen İP bu sayede seçmenin desteğini kazanmayı amaçlamıştır. Çalışma kapsamına dahil edilen partiler arasında “Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler” kategorisine AKP ile en

fazla önemi gösteren parti de yine İP olmuş, bu durumun İP'in kırsal kesimde kadın istihdamına verdiği önemin bir göstergesi olmuştur. İP'in seçim beyannamesinde kadın istihdamına dair eleştirilebilecek tek kategori ise “Kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik politika ve vaatler” kategorisidir. İP diğer kategorilere nazaran bu kategoriye daha az önem vermiş, diğer bir ifadeyle kadının çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik söylemleri diğer kategorilere nazaran zayıf kalmıştır.

Seçim beyannamesinin “küçük ve orta büyüklükteki işletmeler”, “emek sömürsü bitecek”, “çocuk hakları korunacak”, “en güzel ülke kadınların eşit ve özgür olduğu ülkedir” başlıkları altında kadın istihdamına yer veren HDP, bu başlıklar altında konuya ilişkin proje ve vaatlerini ortaya koymuştur. Seçim beyannamesinde KOBİ’lerde kadınlara yeni iş imkânları sağlanması ve kadın emeği yoğun KOBİ’lerin özel programlarla desteklenmesi, kadınların çalışma koşullarının düzenlenmesi ve kadınların desteklenmesi, kadınlara yeni iş imkanlarının yaratılması gibi politika önerileri ve vaatleri sıralanmıştır.

HDP’nin seçim beyannamesinde kadın istihdamı konusu, çalışmada oluşturulan kategorilere göre değerlendirildiğinde ise İP’ye benzer bir şekilde tüm kategorilere hemen hemen eşit ağırlıkta dağılımın gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür. “Kadın girişimciliğini destekleme ve kadın istihdamını artırmaya yönelik politika ve vaatler”, “Kadınlara istihdam konusunda erkeklerle fırsat eşitliği sağlanmasına yönelik politika ve vaatler”, “Kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik politika ve vaatler” kategorilerine yoğunlaşan HDP, seçim beyannamesinde “Kırsal alanda kadın istihdamına yönelik politika ve vaatler” kategorisinde ise zayıf kalmış, söz konusu bu kategoride herhangi bir politika ve vaade rastlanmamıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde HDP’nin AKP, CHP, İP kadar detaylandırılmış bir şekilde olmasa da kadın istihdamı konusunu işlediği, tespit ettiği sorunlara ilişkin çözüm önerileri taşıyan politika ve vaatlerini seçim beyannamesinde sunduğu söylenebilir.

Genel olarak bu çalışma sonucunda;

- Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde kadın istihdamı konusunu genelde önemseydiği,
- Seçim beyannamelerinde kadın istihdamı konusunu özellikle AKP, CHP ve İP’in ön plana çıkardığı, bu partileri HDP’nin takip ettiği, MHP’nin ise kadın konusunu genelde kadına yönelik şiddet, istismar gibi konularda yoğunlaştığı ve çalışma kapsamına dahil edilen siyasi partilere göre konuyu daha az bir yoğunlukta işlediği,
- Siyasi partilerin kadın istihdamının, kadın-erkek fırsat eşitliği yaratılarak artırılacağını düşündüğü,
- Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde kadın istihdamına yönelik en fazla vurguyu kadın istihdamının artırılmasına yönelik cümleler ile yaptığı,
- Siyasi partilerin seçim beyannamelerinde kırsal alanda kadın istihdamı ve kadının çalışma koşullarının iyileştirilmesi konusunda nispeten daha az politika geliştirip daha az vaatte bulunduğu, buna rağmen kırsal alanda kadın istihdamı konusunda AKP ve

İP'in diğer partilere göre konuyu daha fazla önemseydiği, kadınların çalışma koşullarının iyileştirilmesi konusunda ise CHP'nin daha fazla vurgu yaptığı,

- Kadın istihdamı konusunda CHP ve İP'in diğer partilere kıyasla vaatlerini projeler şeklinde sunmaya çalıştığı tespit edilmiştir.

Tüm bunlara rağmen siyasi partilerin seçmenlerden destek almak için ülkenin önemli konularına yönelik plan, proje ve vaatlerini sunmada bir araç olarak kullandıkları seçim beyannameleri en nihayetinde seçimler öncesinde sunulan belgelerdir. Bu belgelerde her ne kadar önemli projeler ve vaatler sunulsa da asıl önemli olan nokta seçimlerden sonra iktidarı tamamen ya da kısmen ele geçirmiş olan siyasi partinin, beyannamesinde sunduğu proje ve vaatleri ne kadar gerçekleştirebildiğidir. Bu çerçevede bundan sonraki çalışmalarda siyasi partilerin seçim beyannameleri ile seçimlerden sonraki uygulamaları karşılaştırarak, beyannamede sunulan proje ve vaatlerin ne kadarının gerçekleştirilebildiğinin çalışılması literatüre katkıda bulunabilecektir.

KAYNAKÇA

- Alp, H. Turan E. (2018). Siyasal Partilerin 24 Haziran 2018 Genel Seçim Beyannamelerinde, Dijital Teknoloji ve İnovasyon Politikalarının Karşılaştırmalı Analizi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(23), 1068-1077.
- Arık, V. Ç. (2020). Türkiye'de Genel Seçimlerde Siyasi Partilerin Kadın İstihdamına İlişkin Vaatleri: Adalet ve Kalkınma Partisi Örneği. (Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Balcı, Ş. ve Koçak, P.G. (2017). 7 Haziran ve 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerinde Partilerin Seçim Beyannamelerinde Kadına Yönelik Söylemler. *Journal of Accounting for Sustainable Society*. (57), 549-569.
- Beşel, F. (2015). 7 Haziran'dan 1 Kasım'a Seçim Beyannameleri: Metin Analizi. Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi. [Çevrim-içi: https://docs.wixstatic.com/ugd/b39479_43d3928fba_034f7bbb6c5e2aa724d8cb.pdf], Erişim Tarihi: 30.04.2022.
- Çabuk, A. (2020). Kasım 2002 ve Sonrası Türkiye Büyük Millet Meclisinde Grubu Bulunan Siyasi Partilerin Beyannamelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği. *İş Sağlığı ve Güvenliği Akademi Dergisi*. 3(3), 183-193.
- Ekici, E. ve Acar, A (2021). Türkiye'de İktidar ve Ana Muhalefet Partisinin Seçim Beyannamelerinin Cinsiyet Eşitsizliği Üzerinden Değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*. 7(1), 287-306.
- Ertürk, K. Ö. ve Şeşen. E. (2017). Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Seçim Beyannameleri: 2000'li Yıllar Üzerine Bir İnceleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1), 60-80.
- Heywood, A. (2016). *Siyaset*. Ankara: Adres Yayınları.
- Kocatepe, Ö. F. (2017). Türk Siyasal Partilerinin Seçim Beyannamelerinde Dış Politika. (Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Korkmaz, F. (2018). Siyasal Partilerin 2018 Cumhurbaşkanlığı Seçimi ve Genel Seçimler Bildirgelerinde Eğitime Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 297 – 315.
- Özbudun, E. (1974). *Siyasal Partiler*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Özkaynar, K. (2015). Siyasal Partilerin 2011 ve 2015 Yılı Seçim Beyannamelerine Bakış: Bir Doküman İncelemesi ve İçerik Analizi Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(17), 439-452.
- Şahin, Z. (2021). Siyasal Partilerin Kadına Yönelik Politikalarının/Vaatlerinin Feminist Perspektiften Analizi: 24 Haziran 2018 Cumhurbaşkanlığı ve Genel Seçim Beyannameleri Özelinde Bir İnceleme. *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 10(19), 61-86.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller için İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.

Terkan, B. (2010). Siyasi Partilerin Kadına İlişkin Söylem ve Politikaları (AKP ve CHP Örneği). *Selçuk İletişim*, 6(2), 115-136.

Tutar, H. (2000). *Küreselleşme Sürecinde Teknoloji Yönetimi*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.

WEB1- <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021-45635> (Erişim Tarihi: 21.06.2022).

WEB2- <https://www.akparti.org.tr/media/271931/secim-beyannamesi-2018.pdf> (Erişim Tarihi: 26.06.2022).

WEB3- <https://chp.org.tr/yayin/2018-secim-bildirgesi/Open> (Erişim Tarihi: 26.06.2022).

WEB4- https://www.mhp.org.tr/usr_img/mhp2007/kitaplar/24haziran2018_secim_beyannamesi_tam_web.pdf (Erişim Tarihi: 26.06.2022).

WEB5- https://iyipartikadikoy.org/wp-content/uploads/2021/04/secim_beyani.pdf (Erişim Tarihi: 26.06.2022).

WEB6- <https://hdp.org.tr/tr/24-haziran-secimleri-materyalleri/11967/> (Erişim Tarihi: 26.06.2022).

KATKI ORANI / CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA / EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR / CONTRIBUTORS*
Fikir veya Kavram / Idea or Notion	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak / Form the research hypothesis or idea	Muhammed Enes KAN Selda KAN
Tasarım / Design	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / Designing method, scale and pattern	Muhammed Enes KAN Selda KAN
Veri Toplama ve İşleme / Data Collecting and Processing	Verileri toplamak, düzenlenmek ve raporlamak / Collecting, organizing and reporting data	Muhammed Enes KAN Selda KAN
Tartışma ve Yorum / Discussion and Interpretation	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / Taking responsibility in evaluating and finalizing the findings	Muhammed Enes KAN Selda KAN
Literatür Taraması / Literature Review	Çalışma için gerekli literatürü taramak / Review the literature required for the study	Muhammed Enes KAN Selda KAN

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Teşekkür: -

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Acknowledgement: -